

Grove feil i boken «Krigen på Ringerike»

Av generalmajor Paul M. Strande

Jeg har gjennomgått boken «Krigen på Ringerike». Det er gledelig å se at forfatteren Jan Helge Østlund nevner noen av de offiserer som allerede på et tidlig tidspunkt kom til å bety så meget for den illegale motstand.

Forfatteren skriver i forordet at det kan ha sneket seg inn feil, og han inviterer derfor til å sende eventuelle synspunkter til forlaget.

Når det gjelder det han, skriver om baseoperasjonene i Norge, herunder spesielt basen ELG, burde det antakelig vært klokere av forfatteren å få et intervju med meg og lese foreliggende telegrammer mellom FO (Forsvarets Overkommando) og meg og boken «Fallskjermer over Vassfaret» (som kom ut på Gyldendal i 1977) før han utga sin bok. Han ville da kunne unngå mange av feilene. «Fallskjermer over Vassfaret» ble trykket i to opplag med ialt 6000. Den er nok forlengst utsolgt fra forlaget, men det burde ikke vært noe stort problem å få tak i den på Ringerike da den finnes hos mange av mine venner og slektninger.

Det ville bli en lang artikkel om jeg skulle gå inn på alle de feil forfatteren har begått. Men en del grove feil i Jan Helge Østlunds bok kan ikke stå upåtalet hen. Jeg skal nevne noen av de mest åpenbare:

1) På side 216 er det bl.a. oppført: «Baseplanene var man i Norge fullstendig uvitende om». Dette er feil. Da Jens Chr. Hauge var på besøk i England høsten 1944, før jeg reiste til Norge, ble han orientert om baseplanene, som gikk ut på å forberede geriljabaser som kunne nyttes under en alliert invasjon.

Det vi kunne gjøre for en eventuell invasjon, var bare å ta imot det våre allierte sendte, og utdanne befal. Jeg skulle jo ha med meg fire krigsskoleutdannede løytnanter som var særlig kvalifisert for sistnevnte oppgaver.

Det første kurs vi holdt i Vassfaret var på ca. 50 mann, ellers var det troppssjefkurser vi holdt i underbasene normalt på 20-40 mann. Det var det vi med rimelig sikkerhet kunne regne med å forsyne for to-fire uker av gangen selv om jeg i Rasmus P. Piltingsrud fra Begnadalen hadde

en fremragende forsyningssjef. En unntakelse var det siste kurs i tn. Peter Holst holdt i Eggedal i slutten av april med deltakere fra 14.1. Det var på ca. 90. Det var høytidig at han hadde så mange at han kunne forsvare seg på så bred front at han ikke ble omringet da kurset ble angrepet 26 april.

2) Soknamotet, side 317-318.

Det var Jens Chr. Hauge som foreslo at jeg skulle ha operativ ledelse av distriktene 14.1, 14.2 og 14.3. Jeg reiste ingen innvendinger, men jeg var litt betenkt da det jo i grunnen var nok å gjøre med å organisere utdanningen av befal. Den avtale Jens Chr. Hauge og jeg forfattet ble nedskrevet av Hauge og er i sin helhet gjengitt i «Fallskjermer over Vassfaret» (side 85-86). Avtalen ble approbert av forsvarssjefen ved FOs tele-

til sambands og troppssjefkurs i basen. Av disse var 5 mann fra D 14.2.

Det er vel ganske selvinnsynende at når basen skulle aktiviseres for støtte til en alliert invasjon, ville Mil.org. mannskaper bli innkalt. I «Soknaavtalen» står det da også:

«1. Sjefen for ELG og hans stab har den øverste operative ledelse av distriktene 14.1, 14.2 og 14.3 i den utstrekning FO selv ikke gir distriktene direkte operativ ordre. SL opprettholder sin forbindelse i administrativ henseende.

«Og videre står det bl.a.: «ELG forbereder der innkallelse av styrker fra distriktene til de uttatte «billeting areas» i samarbeid med MAGNUSSENS «operational instruction» med tanke på å skape en mer mobil, særlig kvalifisert styrke, som i en given situasjon kan innkalles og anvendes til løsning av særlige oppgaver innenfor eller utenfor distriktet etter bestemmelse av FO eller sjefen for ELG.

4) En av de underligste uttalelser forfatteren kommer med er denne, der det kan se ut som om han vil latterliggjøre medlemmene i SL: «SL var blitt klar over at major Strande var i ferd med å oppkaste seg til overordnet milorg-sjef.»

Jeg hadde truffet flere av medlemmene i SL da jeg var i Oslo i midten av februar 1945 og kan ikke tenke meg at noen av dem kunne ha slike fantasier, enn si «blitt klar over».

Alle i SL kjente jo kommandolinjene fra forsvarssjefen som nå var kronprinsen. FO hadde som eneste myndighet til å avtale tider direkte radioforbindelse over de britiske stasjoner i England til de enkelte milorgdistrikter, og en rekke spesialgrupper.

Etter kapitulasjonen kom milorg, under Hærens myndighet og i HOK ble Hjemmefrontkontoret (H/HOK) med major J. H. Nordli som sjef opprettet fra 9. mai. Han var en av de betydeligste veteraner fra milorgs første år, og senere en av nøkkelpersonene i SL.

Det ser ut som om det forfatteren skriver i forbindelse med

bindelse med ovennevnte sitat er det rene oppspinn. Det er da også fremsatt uten dokumentasjon av noen art.

5) På side 320-321 står det at jeg innsatte Erling Lorentzen som områdesjef i Hallingdal, men måtte gjøre dette om etter ordre av FO.

Dette er feil. Det riktige er at jeg gjorde FO kjent med at jeg helst ville ha Lorentzen som områdesjef der, og også at jeg helst ville ha løytnant Snersrud som sjef for D 14.2.

Erling Lorentzen var offiser fra Lingekompaniet og hadde lenge gjort et utmerket arbeid i Hallingdal og var en fremragende ledertype. Snersrud var løytnant i infanteriet. Han hadde betydelig erfaring og hadde også deltatt aktivt under felttoget i Syd-Norge under kampene i 1940.

Den sammenblanding av fakta og fantasi som forfatteren serverer på side 322 blir best og kortest klargjort ved at jeg refererer i hovedsak hendingsforløpet etter den tyske totale kapulasjon 7. mai kl. 02.41 i general Eisenhowers hovedkvarter:

Etter at den tyske overkommando kapitulerte 7. mai var det selvsagt ikke lenger noen mening i å fortsette noen basevirksomhet i noen del av landet utover å bringe resterende våpen ut av skogene, og noen måtte være igjen og delta i dette. Allerede 7. mai fikk jeg forresten pålegg fra FO om å sende 2000 våpen til D 13 (Oslo). De som hadde vært beskjeftiget med basen ELG med underbaser kunne nå fordeles til mer fredelig virksomhet.

Dette ble gjort ved FOs telegram til meg 8. mai sålydende:

«To Magnussen in Norwegian: Reis hurtigst til Oslo og kontakt SL for å assistere major Nordlie nettopp ankommet fra UK. Rolf rpt Rolf berordnes som sjef for Elg og dekker hele Buskerud fylke. Distriktssjef 14.3 Brandt tar over ledelsen av distrikt 23 i tillegg til sitt eget han dekker derved hele Oppland fylke.

Forts. Rolf leder resten av Elgs hovedkvarter for distriktene 14.1 og 14.2. Alle ordre må gå gjennom distriktene. Hvor vi ikke har gitt ordre radspar SL. Ola Lien BA 4 stilles under dis-

triktssjef 14.1 og Sverre Larsen BA 2 under Hermandsen. Staal BA 1 stilles under Brands kommando, foreta de nødvendige skritt.»

Rolf er her dekknavn for løytnant Herman Vogt. Han hadde vært forbindelsesoffiser fra SL til de tre distrikter og til ELG. Han kjente forholdene godt og hadde også gjennomgått et av våre troppssjefkurser. Han ble nu «fylkesjef» for Buskerud med de to distrikter 14.1 og 14.2.

7) Jeg er klar over at enkelte mente vi ikke skulle ta så stor risiko som vi gjorde med vår befalsopplæring og skytetrening i de forskjellige underbaser. Hadde vi vært sikre på at kapulasjonen ble så fullstendig er det vel

så at meget av innsatsen kunne vært spart. Det var vi ikke og heller ikke våre allierte var det. Personlig har jeg stor beundring for det arbeidet som ble utført i alle baser og underbaser, og spesielt av mine fire underbasesjefer, der de spesielt i BA 1 (Buvassfaret) og BA 4 (Eggedal) rakk å gjennomføre en rekke kurs med mange elever fra henholdsvis 14.3 og 14.1. I 14.2 gikk det tregere.

Mine militære foresatte synes også at det i alt var utført et godt arbeid. Tjenesteuttalelsen fra mitt siste krigsår da jeg hele tiden var underlagt FO synes å gi inntrykk av det. Der står det innledningsvis:

«Major P. M. Strande ledet under FO IV. sommeren og høsten 1944 utarbeidelsen av fire større operasjonsplaner på Norge. Samtlige planer ble satt i verk og ga et utmerket resultat. Det var baseoperasjonene «Elg», «Varg», «Bjørn» og «Ørn» Major Strande ledet selv operasjonen «Elg» med ankomst til Norge 26.11.44.

Av de arbeider operasjonen utførte, kan nevnes mottakelsen av ca. 75 flylaster og opptrening av ca. 250 HS befal i 3-4 ukers sammenhengende troppssjefkurser. Fra januar 1945 til krigens slutt var major Strande tillike operativ sjef for HS distriktene 14.1, 14.2 og 14.3 som til sammen omfattet ca. 6000 mann mil.org. jege. Savel den planleggende som den utførende del av den ovennevnte tjeneste er enestående i Norges krigshistorie.»

«Personlig har jeg stor beundring for det arbeidet som ble utført i alle baser og underbaser»

«Det er vel ganske selvinnsynende, at når basen skulle aktiviseres for støtte til en alliert invasjon, ville Mil.org. mannskaper bli innkalt»